

Margaretha de Marseul.

ENNAAR MET FRANSCH.

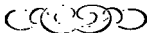
AMSTERDAM, HÖVEKER & ZONN.

MARGARETHA DE MARSEUL.

EEN VERHAAL UIT DEN TIJD NA DE HERROEPING VAN
HET EDICT VAN NANTES.

NAAR HET FRANSCH.

AMSTERDAM,
HÖVEKER & ZOON.

==

Op geringen afstand van L., op de helling van den vlakbij gelegen berg, aan den oever eener beek, die nu en dan door de regens geducht aanzwol, — verbleef zich het oude kasteel van U., de stomme getuige der vroegere godsdienstoorlogen. Zijn grauwe torens, zijn dikke poorten, de stevige traliën voor zijne vensters bewezen zijn ouderdom. Nog afkomstig uit de middeleeuwen, zorgvuldig onderhouden door de opeenvolgende geslachten, die in zijne schaduw geleefd hadden, had het, ondanks herhaalde reparatiën, het zegel van zijn oudheid behouden.

In 1685 werd het kasteel bewoond door de familie de Marseul, die toen slechts twee leden telde: vader en dochter.

Mijnheer de Marseul, sinds lang weduwnaar, had nooit weder willen huwen. Hij kon toen vijftig à vijf en vijftig jaren tellen. Zijn hooge gestalte, aangenaam uiterlijk en fijne manieren hadden hem in den omtrek den naam van volmaakt edelman verworven. Gelijk wel meer gebeurt, was hij dezen eernaam slechts in schijn waard. Onder een zeer aantrekkelijk uiterlijk verborg deze man een zelfzucht en lafheid, waardoor zijne omgeving veel te lijden had, en die hem eindelijk ten verderve brachten.

Zijne vrouw, Elisabeth de Lussan, een vrome, lieve ziel, had niet lang het ongeluk kunnen dragen, met zulk een echtgenoot verbonden te zijn. Nadat hun verscheidene zonen waren geboren, die allen zeer jong stierven, was zijzelve uit deze wereld heengegaan, den dag nadat hare dochter Margaretha het eerste levenslicht aanschouwd had. Zij had onder de armen een liefelijke en onuitwischbare herinnering van haar Christelijke goedheid en liefde achtergelaten.

Margaretha was nu pas zestien jaar oud geworden. Naar lichaam en ziel geleek zij sprekend op hare moeder. Haar oncle voedster, Eliza, die haar had opgevoed en sinds immer bij haar was gebleven, herhaalde altijd weêr dat wie haar zag, Mevrouw Elisabeth de Marsoul meende te zien op den dag, toen haar echtgenoot haar naar de kerk te L. leidde om er zijn huwelijk te doen inzegenen. liet was, volgens deze uitnemende vrouw, dezelve gestalte, dezelve schoonheid, dezelve uitdrukking van zachtmoedigheid in haar gelaat, dezelve bevalligheid in hare houding, dezelve vurige en werkzame godsvrucht. In één enkel opzicht slechts verschilde het jonge meisje van hare moeder; aan alle eigenschappen van deze paarde zij eene standvastigheid en kloekmoedigheid, die de overledene ongelukkig niet had bezeten, en die haar misschien krucht zonden hebben verleend om de bezwaren, aan haar echt verbonden, te boven te komen.

Ofschoon afstammende van Hugenoten, waarvan verscheidenen op het slagveld de goddelijke waarheid met hun bloed bezegeld hadden, betoonde mijnheer de Marsoul niets van dien zielennedel zijner voorvaders. De herinnering hunner deugden, hunner toewijding aan de zaak des Heeren, was hem geheel onverschillig. Wel was hij het Gereformeerde geloof getrouw gebleven, uiterlijk aithans, en zoolang het zijn gemak en rust niet verstoorde; maar hij was geen man om zich voor zijn godslieftige overtuiging de minste opoffering te getroosten. De enkele gedachte aan vervolging brak al zijn moed; het woord „gevangenis” deed hem sidderen. Deze zoon van helden en martelars voelde geen druppel van hun bloed in zijn aderen vloeien, en de duivel der zelfzucht wachtte slechts op een gunstige gelegenheid om hem, als een andere Ezaü, de gewatensvrijheid voor zijn rustige rust te doen verkoopen.

Maar, tot eer van zijn naam en dien zijner familie, moest de lafheid van mijnheer de Marsoul afstniten op dezen hinderpaal: het onverzettelijk geloof zijner dochter. Indien hij zijn naam zoozeer kon bezoedelen, dat hij het erfdeel zijner vaders zou verkoopen, de ziel van Margaretha was heldhaftig genoeg om zulk een smet uit te wisselen, en aan den roem van haar huis nieuwen luister bij te zetten.

Op een morgen in de maand Juni van het jaar 1686 wandelde de eigenaar van het kasteel van C. in zijn park, met de handen op den rug en ten prooi aan pijnlijke gedachten.

Sedert acht maanden reeds was het edict van Nantes verscheurd, en woedde de vervolging met ongehoorde hevigheid. De kerk te L., gelijk zooveel andere, was nog slechts een puinhoop; een aantal families waren verbannen; schrik en rouw heerschten in het dorp. Door een onbegrijpelijke lankmoedigheid was mijnheer de Marsoul nog niet gemoeid geworden; maar isdereu dag kon men een bezoek van Lodewijks „gelaarste zendelingen” verwachten.

Reeds was zijn plan bepaald, zijn besluit genomen. Hij wilde den naam niet hebben van zich zonder tegenstand tot eene afzweering te laten bewegen; dat ware in strijd geweest met zijne positie als edelman; hij wilde althans den niterlijken schijn redden, zooals hij zeide, en het geloof zijner vaderen niet verloochenen dan op herhaalde aandrang van den koninklijken commissaris; dan behield hij tegenover den vervolger de verdienste eener wezenlijke opoffering, en tegenover zijne geloofsgenooten die van kloeken wederstand.

Hij had dit plan aan Margaretha medegedeeld, zonder zich met de hoop te durven vleien dat zij het zou goedkeuren.

Inderdaad, op het eerste woord had de ziel van het jonge meisje van verontwaardiging en afkeer gebeefd. Zij had getracht, met al de kracht van haar gevoelig, maar vurig hart, tegen deze schandelijke berekeningen van vrees en egoïsme te kampen; maar ziende dat zij niet vorderde, had zij verder op alle argumenten van haar vader gezweven, doch dat hardnekkig stilzwijgen zelf bewees duidelijk genoeg dat zij vast besloten was, alle toegeven op het punt van gewetensvrijheid te weigeren.

Dat was de eenige oorzaak van de Marsoul's droefheid. Inderdaad droefheid, want ondanks zijn zelfzucht beminde hij zijne dochter. Hij beminde ze tenminste op zijn manier, d. i. hij beminde in haar zichzelf. Onbekwaam om de edele gevoelens te verstaan, die haar bezielde, had hij gewild dat zij alles, zelfs haar geloof opofferde aan het geluk van rijk, gelukkig en benijd, met hem te leven.

Die aangename verwachting bleek ijdel te zijn; er gaepte een afgrond tusschen hem en haar; en tot overmaat van

smart gevoelde hij dat die afgrond allengs breeder en dieper werd, en dat weldra niets ter wereld instaat zou zijn dien te dempen.

De Marsoul wandelde aldus met zijn treurige overdenkingen, toen hij eensklaps, aan den hoek eener laan, een officier der dragonders tegenover zich zag staan, gelaarsd en gespoord en met den degen op zij.

Hoewel hij al eenigen tijd zulk een bezoek had verwacht, kwam het hem toch verrassen. Een haastig rood kleurde zijne wangen en een zenuwachtig beven greep hem aan.

„Heb ik niet de eer mijnheer de Marsoul, den eigenaar van dit kasteel te spreken?“ vroeg de officier met een glimlach op de lippen, terwijl hij diep boog en eerbiedig groette.

„Om u te dienen, mijnheer!“

„Het verblijdt mij, u te ontmoeten, mijnheer, en kennis met u te maken. Ik kom vanwege den intendant général der provincie, om u een kort onderhoud te verzoeken. Zoudt ge de goedheid willen hebben, mij dat nu toe te staan?“

„Ik ben tot nu dienst,“ antwoordde de eigenaar met eenigszins bewogen stem. „Laat ons binnengaan, zoo gij wilt. Misschien kijt ge wel wat vermoeid; dan kunt ge eerst een weinig uitrusten en u wat verfrischen.“

„Dank u, mijnheer! maar het is niet noodig, uwe wandeling af te breken. Laat ons ze samen voortzetten, indien gij geen bezwaar hebt. Ik heb den nacht te S. doorgebracht, en ben dus allerminst vermoeid, en behoeven doe ik niets. Wij kunnen evengoed onder de schaduw dezer prachtige lindeboomen spreken als ergens elders, zoo gijself althans niet liever gaat zitten.“

In deze laatste woorden straalde een greintje ironie door, die onzen ongelukkigen edelman deed verbleeken.

„Nee, dat beboeft volstrekt niet,“ hernam hij echter met zekere levendigheid; „wjl gij het refereert, zullen wij buiten blijven; het is mij even goed.“

Zoo wandelden zij dus samen, eerst eenige oogenblikken zonder een woord te spreken. De officier, eindelijk ziende dat de Marsoul hem niets vroeg, en integendeel besloten scheen te zwjgen als het graf, vond het geraden zelf een aanvang te maken.

„Gij raadt ongetwijfeld het doel van mijn bezoek?“ zeide hij. „Mijnheer de intendant général heeft mij

gezonden, om u mede te deelen wat hij verwacht heeft, namelijk dat gij, getroffen door al de inschikkelijkheid van zijne zijde jegens u en uwe familie, u gedrongen zoudt gevoeld hebben, om u vrijwillig aan de koninklijke edicten te onderwerpen, en in den schoot der kerk terug te keeren. Ik ben belast, u namens hem aan te zeggen dat de tijd van geduldig wachten voorbij is. Gij hebt niet langer op zijne lankmoedigheid te rekenen. Tot dusverre heeft het den schijn gehad dat hij u vergat, omdat hij geloofde wat men hem had verzekerd, dat gij namelijk zijne wenschen zoudt voorkomen; maar dat hebt ge niet gedaan. Thans komt hij dus van u eischen wat Z. M. de koning van Frankrijk het recht heeft van iederen getrouwen onderdaan te verlangen."

"Z. M. heeft zeker nooit onderdaniger- en gehoorzamer onderdaan gehad dan mij, mijnheer. Niemand kan iets op mijn leven aanmerken, dat met zijn souvereinen wil in strijd zou zijn. Is het dus eigenlijk wel noodig, naar de mis te gaan om mijn trouw te bewijzen? Ik neem niterlijk aan geen enkele godsdienstige plechtigheid deel; ik ontvang van geen enkelen predikant bezoek; ik overtreed de wet in geen enkel opzicht. Is dat niet voldoende, en kan men mij in dezen uithoek der provincie niet met vrede laten, zonder meer van mij te eischen dan deze volkomen onderworpenheid en volstrekte stilheid?"

Terwijl de Marsenl deze woorden met gemaakte beslistheid uitsprak, vermocht hij nauwelijks zijns uandoening te verbergen. Ondanks zijne pogingen om kalm te schijnen, slaagde hij er niet geheel in. Men gevoelde dat hij alleen voor den vorm weêrstand bood, en zich in werkelijkheid reeds dadelijk gewonnen had gegeven.

De officier liet zich niet om den tuin leiden. Hij had zijn man dadelijk doorzien en volkomen begrepen, met wien hij te doen had.

"Gij vergist u omtrent de bedoeling mijner zending, mijnheer," hernam hij, wel een weinig ongeduldig. "Ik kom niet om met u te redenseren, wat overigens geheel nutteloos zou zijn; ik ben belast nooh om voorstellen te ontvangen nooh om die te doen, maar om u den eisch te stellen, de zoogenaamde Gergsformeerde leer te verlaten, overeenkomstig de bevelen des konings. Binnen vier en twintig uur moet ik den i n t e n d a n t uw formeele belofte tor hand stellen, door uzelf geteekend, dat ge den

eerstkomenen Zondag in de dorpekerk openlijk tot de Roomsche kerk zult terugkeeren. Bij weigering zou ik den onsaangenamen plicht moeten vervullen, u te arresteeren en naar Nismes te laten brengen. Ik ben alleen daarom onverzeld naar uw kasteel gekomen, dat de bevolking niets bemerken zou, en om voor de laatste maal toegevendheid te toonen. Maar overweeg wel wat gij zult doen, mijnheer! want daarmede is alle geduld ten einde. Uw plicht is het te gehoorzamen; de mijne, streng de instructies op te volgen, die mij gegeven zijn."

"Ik heb niet geweigerd; ik weiger niet," hernam de Marsaül, door die bealste taal uit het veld geslagen. „Indien ik Z. M. den koning dat bewijs mijner gehechtheid moet geven, dan zal ik het geven, wat het mij ook kost! Maar gij moest mijne bezwaren, mijne aarseling, mijn moeilijke omstandigheden verstaan. Men offert niet met luchthartigheid, binnen eenige minuten, het geloof van zijn gansche leven op, zelfs wanneer men het slechts met weinig ernst beleden heeft, om niet te spreken van onverschilligheid. En bovendien, deze publieke afzwering voor de oogen van iedereen, onteert mij in de schatting mijner geloofsgenooten!"

"Zij zal u eeren in de schatting des konings en van alle ware geloovigen. Is dat niet veel belangrijker?"

"Ongetwijfeld! Ik zal mij wel wachten, u tegen te spreken. Maar er is iets anders, dat mij veel meer veront- rust en kwelt: ik ben niet alleen, zooals u waarschijnlijk bekend is; ik heb eene dochter, die met de schoonheid en deugden harer moeder ook hare onhandelbaarheid op het stuk van godsdienst geërfd heeft. Voorziende wat gebeuren zou, heb ik herhaaldelijk met haar den overgang tot de Roomsche kerk besproken; haar laatste woord is van dien aard geweest, dat ik het raadzaam heb geoordeeld, op dat onderwerp niet weër terug te komen."

"Ik ken dat, mijnheer. De intendant, die alles weet, heeft mij diensangsaande voldoende ingelicht. Dat is zelfs de eenige tegenwerping van beteekenis, die men van uwe zijde heeft verwacht; en nu gij ze te berde brengt, moet ik u zeggen dat ik order heb ontvangen, u op dat punt gerust te stellen. Geloof mij, men zal, als gij zelf althans wilt medewerken, het middel vinden om de gewetensbe- zwaren uwer dochter te overwinnen, en hare vooroordeelen door overtuiging uit den weg te ruimen."

"Geloof gij dat zulks mogelijk zou zijn?"

„Wees zonder zorg; dat zal gewis slagen. Men heeft wel personen bekeerd, die nog veel erger in de dwaling verstrikt waren.”

„Ja, dat weet ik; maar hun tegenstand is overwonnen door ontbering, schrik en geweld.”

„Gij vergist u, mijnheer! Veroorloof mij, u dit te zeggen: zulks is ten eenenmale onwaar. Door zoo te spreken, maakt gij u tot echo van den laster, dien de vijnden van het ware geloof niet ophouden omtrent 's konings dienaren en de priesters uit te strooien. Men gebruikt met niemand geweld, behalve met degenen, die zelven geweld plegen en hnnue vermetelheid zoover drijven dat ze alle onderdanigheid vergeten. Vooral vrouwen worden met de meeste zachtmoedigheid behandeld; veel jonge meisjes zijn door vriendelijkheid overtuigd geworden in de uitnemende opvoedingshuizen, welke alleen ten doel hebben, haar de nog onbekende waarheid te onderwijzen. Hebt gij b. v. nooit hooren spreken van Monseigneur de Salignac-Fénélon, dat model van Christelijke liefde, die uitmunt in de kunst, verdoolde schapen in den stal terug te voeren?”

Mijnheer de Marsoul antwoordde niet. Het zou hem gemakkelijk gevallen zijn, den officier het tegendeel te bewijzen, dat die zich vergiste, misschien wel met opzet, — dat de geweldenaarjen der soldaten in de Cévennes zijne woorden op vreeselijke wijze logenstrafte, — dat de Roomsche kerk en de zeer Christelijke koning door de hardnekkigste vervolging de Protestanten eindelijk tot opstand hadden getergd, en dat de zoogenaamde opvoedingshuizen, waarvan hij met zooveel warmte had gesproken, voor het meerendeel broeinesten van dweperij en geloofshaat waren, waar men in het geheim harten en gewetens verkrachtte door middelen, die zoowel met alle menschelijk gevoel, als met den godsdienst, dien men beweerde te eeren, lijfrecht in strijd waren. Maar deze man, die dat alles wist, dacht er zelfs niet aan, het uit te spreken. Hij vond het gemakkelijker, den rol van zwijger te spelen, en deze leugenachtige beweringen schijnbaar voor goede munt aan te nemen.

Onze beide wandelaars hadden nu het park omgewandeld, en bevonden zich op dit oogenblik dicht bij den voorgevel van het kasteel. Eensklaps werd een der vensters in het torentje aan de linkerzijde geopend, en de heldere stem van Margaretha gehoord, die met Eliza in gesprek was. Onwillekeurig sloeg de officier de oogen op en bleef, door

haar onverwachte verschijning getroffen, als aan den grond genageld staan.

Het jonge meisje leunde op het ijzeren hek, dat het balkon omgaf. Zij staarde nadenkend naar den horizon. Haar bevallige gestalte teekende zich sierlijk tegen de lucht af; haar blonde lokken schitterden in het zonnelicht. Zoo stond zij eenige seconden, zonder zelfs de aanwezigheid van den vreemdeling en haar vader te bemerken; vervolgens ging zij binnens, nam een korfje met broodkrumels, kwam weder naar buiten en riep. Dadelijk vlogen een twintigtal duiven van verschillende zijden op het balkon toe en zetten zich op de schouders en de armen van haar jonge meesteres, terwijl ze elkander dit feestelijk ontbijt betwistten en de vriendelijke geefster met liefkozingen overlaadden.

In verrukking stond de officier dit liefelijk schouwspel aan te staren.

„Zeker Mejuffrouw de Marsoul?” vroeg hij half luid.

„Zij is het inderdaad”, antwoordde de vader, gestreeld door den indruk, dien zijne dochter klaarblijkelijk op hem had gemaakt.

Op hetzelfde oogenblik bemerkte Margaretha de beide heeren, zond hare gasten weg en sloot het venster.

Het onderhoud ging, na dit interval, weder zijn gang. De officier begon weder.

„Ik versta uwe vrees,” hernam hij, zich hoffelijk buigende, „maar nog eens, stel u gerust, mijnheer. Verlaat u op de goedheid des konings, op de zorg en de welwillendheid van den intendant, die, evenals de kerk, uiterst geduldig is met goedwilligen, en wees overtuigd dat, zoo gij voldoende medewerkt, alles goed zal gaan met uzelf en met haar. Ik betreur,” voegde hij er na een korte pauze bij, „dat ik geen tijd heb, om langer van uw gezelschap te genieten, maar gij weet wel: bij ons, soldaten, gaat de dienst vóór alles, zelfs vóór beleefdheid.”

„Ik weet het, mijnheer!”

„Kan ik nu hopen dat mijne zending bij u geslaagd is en dat gij de belofte, waarvan ik u zooeven sprak, wel wilt onderteekenen?”

„Eerst moeten wij ze toch behoortijk formuleeren...”

„Reeds in orde! De intendant heeft alles voorzien en zeer eenvoudig gemaakt. Ziehier het stuk gereed; gij heeft er uw naam maar onder te zetten.”

Zoo sprekende haalde de officier een papier uit zijn zak

met het zegel van den intendant, en reikte het mijnheer de Marsoul toe, die het meteen begon te lezen. Het luidde als volgt:

„Ik, ondergeteekende, verklaar, in mijn naam en in naam mijner dochter, gewillig en voor altijd afstand te doen van de dwalingen der zoogenoemde Gereformeerde leer, en in den schoot der heilige, Katholieke, apostolische Roomsche kerk terug te keeren, overeenkomstig Zijner Majesteits edicten. Ten bewijze daarvan verbind ik mij tot een openbare afzwering, die den volgende Zondag in de kerk dezer parochie zal plaats hebben.”

Toen hij van deze weinige regelen kennis genomen had, word de Marsoul zeer bleek, en maakte beschroomd deze tegenwerping:

„Maar... zooals ik u reeds heb opgemerkt... deze formulering kan ik onmogelijk aannemen. Ik kan alleen voor mijzelf spreken...”

„Teeken toch maar!” hernam de officier. Dat bewijst uw goeden wil. En wie weet? Misschien zal het feit, dat gij geteekend hebt, haar tegenstaand zonder verdere moeilijkheden overwinnen!”

„Maar als mijne dochter weigert, mij aanstaanden Zondag te vergezellen, en tegelijk met mij af te zweren?”

„Waartoe zulk een angstige vrees? Waarom niet liever het tegendeel gehoopt? Gij hebt nog verscheidene dagen voor u om haar tot reden te brengen. Een vader, die zoo bemind is als gij zonder twijfel zijt, overwint altijd ten slotte de tegenwerpingen van zijn kind. Bovendien zal het u veel gemakkelijker vallen dan gij vermoedt, Mejuffrouw de Marsoul tot uwe gevoelens over te halen, wanneer gij haar ons onderhoud zóo mededeelt dat zij levendig gaat beseffen, hoe u zelfs geen aarzeling meer werd toege laten.”

Op deze woorden begon de ongelukkige vader te zuchten. Een bittere, droeve glimlach, die duidelijk zijn twijfel verried, vertoonde zich om zijne lippen.

„Ik durf zulk een resultaat niet hopen”, zeide hij. „Maar hoe dan ook, ik zal het beproeven!... Het moet dien kant wel uit!... kom binnen, mijnheer!”

Zij stapten het perron op en traden de groote ontvangzaal binnen. Dat vertrek werd alleen bij buitengewone gelegenheden gebruikt; het was op prachtige wijze gemou-

bileerd, en aan de wanden met familieportretten versierd. Aan de eene zijde hingen de levensgrootte heeltenissen van verscheidene helden, die onder Coligny, Lanoue, Rohan, hadden gestreden; aan de andere zijde die van hun waardige echtgenooten, welke in deugd, toewijding en moed hadden nitgemunt, als eene Charlotte de Laval en de vrouwen van La Rochelle.

In tegenwoordigheid dezer roemrijke getuigen van het verleden, die in vrij wat moeilijker omstandigheden dan waarin de tegenwoordige heer de Marsoul verkeerde, getrouw waren gebleven; in het aangezicht dezer martelaren voor de heiligste zaak, wier mannelijke volharding tot zijn geweten had moeten spreken, — gevoelde de afvallige niet de mieste wroeging, nu hij zulk een schandelijke daad ging volvoeren. Geheel vervuld met de bezwaren, die zijne lafheid wellicht nog bij zijne dochter zou ontmoeten, durfde hij — om zichzelf alle mogelijkheid van terugreden af te snijden — den onbevleeten naam van zijn voorgelacht misbruiken, en dien onder eene verklaring plaatsen, waarmede hij allen in het aangezicht sloeg, en wat veel meer zegt, waarmede hij openlijk den God zijner vadersen hoonde en afzwoer.

Zoodra de officier het stuk weêr in handen had, stak hij het weg, stond op, groette haastig en spoedde zich heen, als vreesde hij dat een opwellend berouw hem het gemakkelijk verkregen resultaat zijner zending afhandig mocht maken.

Alleen gelaten, liep onze droevige held een half uur lang de zaal op en neder en berekende met zijn koortsachtig brein de gevolgen van zijn gedrag. Gelijk wij zagen, vleide hij zich geenszins met de verwachting dat zijne dochter op een nieuwe poging zijnerzijds zou toegeven; en toch wilde hij nog hopen dat het bezoek van den officier, als Margaretha het gansche gesprek wist, haar vrees zou inbezemen en wellicht tót onderwerping bewegen.

Hij beoordeelde haar opnieuw naar zichzelf, ofschoon hij haar genoeg kende om te weten dat zulks onmogelijk was. Maar liefde karakters, gelijk het zijne, zijn immer geneigd, ook in anderen lafheid te onderstellen.

„Ba!” zeide hij ten laatste bij zichzelf, terwijl hij met de

oogen op den grond gericht, zijne wandeling vervolgde, stot dusver heeft zij aan mijne voorstellen een tegenstand geboden, dien ik niet verwacht had; maar zij heeft ook den ernst der zaak nog niet klaar ingezien! Na ons laatste gesprek is die een nieuw stadium ingetreden, namelijk door dit bezoek. De bevelen van den intendant waren bevestigd; ontwijken was onmogelijk. Wat ik onderstelde, is nu verschrikkelijke werkelijkheid geworden. Er viel te kiezen tusschen afzwering, of: verbanning, galeien, misschien den dood in een akelige gevangenis! Wie zou in mijne plaats hardnekkig zijn gebleven; wie zou een ander besluit hebben genomen dan ik? Wie zou, met gezonde zinnen, niet alleen zijn eigen bestaan en zijn eigen fortuin, maar ook het welzijn en de toekomst van zijn eenig kind hebben opgeofferd?"

Bij deze laatste gedachte kwam hem bijna een traan van zelfverloochenende liefde in het oog. Die zelfzuchtige man, die aan niemand dan aan zichzelf had gedacht, trachtte zich thans wijs te maken dat hij eigenlijk slechts in het belang zijner dochter had gehandeld. Nieuwe illusie van het egoïsme, vreemd, maar toch vrij algemeen: hoe meer het hart door dezen hartstocht wordt beheerscht, des te meer acht het zich het slachtoffer van zijn toewijding voor anderen.

"Ja," ging hij voort, "Magaretha is verstandig genoeg om dat te begrijpen; het is onmogelijk dat zij het niet zou begrijpen. En ook in dit opzicht zal zij mij welgelijk moeten geven; ik heb mij goed gehouden; ik heb het terrein voet voor voet aan den koninklijken commissaris betwist. Wanneer ik haar mededeel, hoe hij heeft moeten redeneeren, met welke scherpe bedreigingen hij gezonden was, hoe waardig mijne antwoorden waren, al hielpen zij weinig, — wanneer zij zoo klaar als de dag ziet dat ik mij dapper verweerd heb, maar alleen door onoverkomelijke hinderpalen niet geslaagd ben, — dan zal zij inzien dat het een voldongen feit is, al kan ze het nog niet in alle deelen goedkeuren. . . . Komaan! geen tijd verloren; ik wil nog heden probeeren, al komt het tot geen besluit, toch een stap te doen om de zaak in orde te brengen".

Hij liep naar de deur om te roepen. Maar plotseling hield deze gedachte hem staande:

"Hou ik thans wel kalm genoeg voor zulk een onderhoud? Doe ik niet beter, zoo ik tot morgen wacht en de

antwoorden overweeg, die ik op hare tegenwerpingen gereed moet hebben? Het ijzer smelten als het heet is, dat is uitnemend; maar haastige spoel is zelden goed. Laat mij niet door overhaasting alles bederven!"

Door deze gedachten voor het oogenblik tot niets-doen overreed, ging hij de gang in, nam zijn geweer van den muur en verliet zijne woning, onder voorwendsel dat hij, als naar gewoonte, wilde jagen.

Eigenlijk dacht hij er weinig aan. Hij gevoelde bij al deze onaangenaamheden alleen behoefte aan afleiding.

Op den middag kwam hij niet thuis om te eten; maar wijl dit meer gebeurde, gebruikte Margaretha het middagmaal alleen.

Bij het avondeten was hij weer thuis, maar zag er onrustig uit; hij at weinig, sprak nog minder en ging zeer vroeg naar zijne kamer.

Die onrust was voor zijne dochter niet onopgemerkt gebleven, en gemakkelijk had zij er de oorzaak van geraden. Zij sprak er over met Eliza, haar eenige vertrouweling. Deze, evenzeer Hugenote als hare meesteres, zocht het jonge meisje gerust te stellen, zonder haar evenwel met een ijdele hoop te vleien. Na tot diep in den nacht samen geweest te zijn, met elkander eenige bladwijzen van de Heilige Schrift gelezen te hebben en gemeenschappelijk den God hunner vaderen te hebben aangeropen, gaven zij zich aan zijn heiligen wil over, en vertrouwden Hem de zorg voor hare toekomst toe, terwijl zij Hem smeekten, haar slechts getrouw te maken in de ure der beproeving.

Den volgenden morgen was mijnheer de Marsaül heel vroeg op de been. Hij maakte een lange wandeling in het veld, kwam thuis, ontbeet haastig en zonder smaak en sloot zich in zijne kamer op. Zijn voorhoofd was nog bewolkter, zijn hart nog onrustiger dan den vorigen avond. Hij had slecht geslapen. Bij de verwijten van zijn geweten gevoelde hij al de onbehagelijkheid van iemand, die niet besluiten kan, terwijl de omstandigheden hem dringen en dwingen een besluit te nemen. En zulk een toestand is weinig bevorderlijk voor een gezonden slaap.

Evenwel, nadat hij eenige malen de kamer had rond-

gewandeld om zich wat te verzetten, trok hij om acht uur aan het schellekoord. Een knecht opende de deur en bleef verbijddig met den stroochoed in de hand, op den drempel staan.

„Verzoek de juffrouw een oogenblik bij mij te komen,” zeide mijnheer de Marseul. „Er moet aan dezen toestand van spanning een eind komen,” vervolgde hij bij zichzelf, toen de knecht heengegaan was. „Eerst wil ik met zachtheid beginnen, en als dat niet helpt, wat scherper aanpakken!”

Eenige oogenblikken later ging de deur weder open, en Margaretha trad binnen. Zij zag er niet zeer opgewekt uit; hare oogen toonden zoo duidelijk dat ook zij weinig slaap had genoten, dat het haar vader opviel, ofschoon hij anders daaromtrent weinig helderziende was.

„Wat scheelt u?” vroegde hij haar; „men zou zeggen dat ge den ganschen nacht gewaakt hebt .. zijt ge ziek?”

„Nee, vader!” antwoordde zij zacht, „ik heb van nacht weinig geslapen, dat is alles. Eliza en ik hebben gisterenavond vrij lang samen gepraat, en ik ben eerst tegen den morgen ingeslapen. Maar mij dunkt, ik kon u dezelfde vraag doen; u ziet er zeer vermoeid uit?”

„O, ik! dat is wat anders. Op mijn leeftijd slaapt men niet meer als een jong meisje van twintig jaar, al is men ook sterk van gestel. Ik ben wel gewoon, nu en dan een slapeloozen nacht door te brengen. Maar wat u aangaat, mijn lief kind! die lange gesprekken met Eliza zullen u kwaal gaan doen; zij behagen mij buitendien niet; omdat ze alleen dienen om bij u gevoelens te kweken, die ik liever niet bemerk. Eliza is een goede vrouw, zonder twijfel; zij heeft u, na den dood uwer moeder, als de genegenheid en zorg eener goede pleegmoeder gewijd; maar haar verstand is bekrompen, en daardoor oefent zij op u een minder gewenschten invloed uit... ik moet u dat onder het oog brengen, eer het erger wordt.”

Zulk een aanvatten van de zaak was tegelijk niterst onhandig en geheel in strijd met het tevoren vastgestelde plan. In plaats van met zachtheid te beginnen, was zijn eerste woord een scherpe vermaning. Meer nog, aldus over Eliza te spreken en, al ware het ook maar in de verte, dreigen met haar ontslag, dat was zijne dochter in haar tenderste genegenheid aantasten, en hare gevoeligheid reeds in den aanvang van het onderhoud noodeloos en nutteloos kwetsen. De Marseul zag zijn misslag in, beet

zich op de lippen, en wilde de font herstellen, maar zijne dochter liet hem daartoe geen tijd.

„Vader! u zijt niet billijk jegens Eliza. Zij is een trouwe en oprechte vriendin, die wel geen proef meer van haar goede eigenschappen behoeft af te leggen. Niemand had mijne moeder beter kunnen vervangen dan zij, niet alleen om haar uitatekende zorg en hulp, maar ook in andere opzichten. Zij weet raad in allerlei omstandigheden, en verstaat wat het is, zich op te offeren. Haar oprechte en innige godsvrucht heeft op mij altijd een gezegenden invloed uitgeoefend. Haar te veroordeelen gelijk u doet, is eigenlijk niets dan laster. Als ik van haar moest scheiden, zou mijn hart breken. Hare vriendschap en hare diensten hoop ik immer te blijven genieten, totdat de dood scheiding tusschen ons maakt.”

Margaretha had deze woorden bedoord, maar beslist gesproken. Twee groote tranen, die zich niet lieten terugdringen, blonken in hare oogen, en vloeiden langzaam langs hare wangen.

„Het zij zoo! wij laten dat onderwerp verder rusten,” hernam hij op loofhartigen toon, hoezeer hij zich wel een weinig beleedigd gevoelde door zulk een sterke genegenheid zijner dochter voor Eliza. „Ik heb ongelijk geluid met daarover te spreken; ik heb u niet laten roepen, om met u over haar te praten....”

Er volgde eene stilte. Eenmaal verkeerd begonnen, was het moeilijk, het gesprek in het rechte spoor terug te voeren.

„Kom bij mij zitten, en beloof mij dat gij bedoord zult luisteren naar al wat ik u te zeggen heb, en vergeet vooral niet dat ik mij in alles laat leiden door de begeerte om uw geluk en het mijne te verzekeren.”

„Ik beloof u niet alleen dat ik met eerbiedig stilzwijgen, gelijk vanzelf spreekt, naar alles zal luisteren wat u zeggen wilt, maar ook dat ik, volgens mijn kinderlijken plicht, u in alles zal gehoorzamen, wat niet met den wil van God in strijd is.”

„Goed! ik zal u, hoop ik, bewijzen, dat hetgeen ik van u begeer, niet de wel begrepen voorschriften des Evangelies juist overeensteunt.... Hebt gij gisterenmorgen dien officier gezien, die met mij in het park wandelde? Begrijpt gij, wat hij hier is komen doen?”

„Ik heb u samen heel wel opgemerkt, en ik geloof het doel zijner komst wel te kunnen raden. Zijn bezoek heeft mij volstrekt niet verrast, want ik heb het al lang verwacht.

De Marsaal begreep dus dat Margaretha, die toonde op de hoogte te zijn, ook wel op hare hoede zou zijn. Hij ging toch, hoewel met minder moed, voort:

„Die officier heeft zich van zijne, natuurlijk lastige opdracht gekweten met eene hoffelijkheid, waaraan ik alle eer moet geven: In naam van zijn meester, den intendant, kwam hij mij sommeeren, om zonder verder uitstel aan de koninklijke edicten te gehoorzamen. Natuurlijk heb ik eerst tegengestaan, en wel met allen nadruk, en tegelijk heb ik mijne gebechtheid en trouw aan den koning betuigd. Wij hebben lang en breed gesproken, ofschoon hij mij beleefd verzeerde, met orders gekomen te zijn, en niet om te redeneeren.”

„Bedeneeren met dien officier zal ook wel niet gebast hebben, vader! Het was er hem om te doen, uw antwoord op zijn eisch te verkrijgen.”

„Ongetwijfeld, doch ik heb heel duidelijk laten uitkomen, dat ik niet uit vrees, maar alleen uit eerbied voor de over mij geatelde machten kon toegeven.”

„U hebt dus eindelijk... toegegeven?”

„Ja!... maar ik herhaal, niet zonder hardnekkigen tegenstand.... Wat wilt gij, lief kind? Goed beschouwd was dat in ieder opzicht mijn plicht; de rede, het gezond verstand, uw belang en het mijne eischen het. Het is immers ook belachelijk, te worstelen tegen den sterkere. Als ik dat gedaan had, zou alles reeds verloren zijn; die officier had in last, mij in geval van weigering dadelijk gevangen te nemen. Onderstel dat ik geweigerd had, dan zou ik binnen vier en twintig uren achter slot gezeten hebben; wat zeg ik? Gij waart misschien reeds eene wees, mijn arme Margaretha!... Doet dit vooruitzicht u niet beven?”

Het deed hem inderdaad beven; hij zag zich reeds in een duister en akeligen kerker, of roeiende op eene galei, of zelfs, want de verbeelding der vreeze loopt snel, op de trappen van het schavot.

Het jonge meisje bewoog de lippen niet, maar van aandoening en schaamte; haar hart sloeg hevlg. Onwillekeurig dacht zij aan zoovele slachtoffers der vervolging, die verbanning of dood boven afval verkozen hadden, en zij gevoelde al het gewicht van de schande, die haars vaders keuze over hen beiden en hunne familie gebracht had. Toch hield zij zich kalm; zij had immers beloofd bedaard te luisteren?

„Gij antwoordt niet?” zeide hij, verwonderd.

„Is dat alles wat u mij te zeggen hadt?“ hernam zij, opstaande. En toen, haar opwellend snikken bedwingende, ging zij voort: „Ik heb niets te antwoorden. U zijt vrij in uwe daden, vader! Ik kan niets meer doen dan heengaan... en voor u bidden!“

Bij deze laatste woorden stond hij op het punt boos te worden.

„Komaan!“ riep hij uit, „het is nu het oogenblik niet om u gevoelig te toonen.“ Hij begreep niet dat hijzelf dat gevoel had opgewekt. „Wat eenmaal feit is geworden, neemt men, gewillig of onwillig, aan. Ik heb mij verbonden, mij aanstaanden Zondag te onderwerpen; ik heb mijne handteekening gegeven; ik kan derhalve niet meer terug. Van aarzelen is dus geen sprake.“

„Wie spreekt er van aarzelen, vader? Het gaat immers u alleen aan, want u zult wel alleen voor uzelf beslist hebben?“

„Als huisvader heb ik ook voor u geteekend.“

„In iedere andere omstandigheid zoudt u gelijk gehad hebben, maar in deze, laat mij dit mogen uitspreken, hebt u ongelijk gehad. U hebt over het geweten en het geloof van uw kind beschikt.“

„Die groote woorden had ik wel verwacht. Welnu, ik beweere dat ik uwe rechten heb gerespecteerd; maar ik beweere tevens dat uw geweten en geloof beide dwalen, en dat ik eenvoudig mijn plicht deed door beider fout te herstellen!“

„Maar, vader!“

„Wacht even! gij zult wel met een bijbeltekst aankomen, maar weet gij wel dat er geschreven staat: Geef den keizer wat des keizers is?“

„U vergeet, dat er op volgt: En Gode wat Godes is!“

„En gij vergeet dat het Evangelie ons leert, de over ons gestelde machten te eerbiedigen, en den koning, die Gods dienaar is, te gehoorzamen, derhalve ons aan zijn wil te onderwerpen!“

„Zonder twijfel is dat de leer van Gods Woord, maar wanneer de vorst het gebied des gewetens betreedt, waar zijn recht niet geldt, dan is dit de eenige regel, die gevolgd moet worden: „Men moet Gode meer gehoorzamen dan den menschen.“

„Gij volhardt dus bij uwe weigering, om met mij mede te gaan; gij verzet u tegen het vaderlijk gezag, en offert alles op, het tegenwoordige en de toekomst, en dat uit stijfhoofdigheid?“

„Om den hoogsten, den heiligsten plicht te volbrengen, vader! Ik kan niet anders, wat het mij ook koste om uwe wenschen niet in te willigen.”

„Ongelukkig kind! ge gelijkt sprekend op uwe moeder, die ook al het slachtoffer was van overspannen verbeelding, overprikkeld geweten en bekrompen opvatting, en een plicht meende te zien waar er geen was....”

Zij viel hem met een vriendelijk, maar ernstig gebaar in de rede:

„Vader! behandel mij gelijk u wilt, maar om uws zelfs wil, smeek ik u, spaar het aandenken mijner vrome moeder, die eens uwe vrouw was. Allen, die haar gekend hebben, geven getuigenis dat zij een voorbeeld was als echtgenoot en moeder; dat zij een gezond verstand, en een goed geweten had; dat zij voor zichzelf streng, en voor anderen toegevend en dat haar levenssfeer te hoog was om lang in deze atmosfeer te kunnen ademen....”

De Marsoul beet zich op de lippen. Hij begreep alles. Niet voor de eerste maal had hij zulke taal vernomen. Hij werd vuurrood en stond op het punt uit te barsten, maar hij bedwong zich en zeide:

„Best, zij had alle mogelijke deugden. Meent ge dat ik ze niet gewaardeerd heb? Maar ge zult mij toegeven dat ze ook gebreken had, en onder die gebreken was, naar mijn inzien, het grootste, haar volslagen gebrek aan practischen zin. Dat is overigens het eenige verwijt, hetwelk ik haar ooit gemaakt heb. Ongelukkig hebt gij in dat opzicht maar al te zeer haar aard geërfd, dat bewijst ge nu overduidelijk.”

„Als dat gebrek aan practischen zin is, wanneer men God bovenal gehoorzaamt, dan hoop ik immer meer op mijne moeder te mogen gelijken.” Zij zeide dit zonder eenige opwinding, met ten hemel geslagen oogen, als wilde zij God ten getuige nemen van haar onherroepelijk besluit.

Maar haar vader, wiens ijdelheid en lafheid zeer beleedigd waren door dezen kalmen tegenstand, die al zijne plannen verijdelde, sprong van zijn leuningstoel op, ging met gekruiste armen, gefronste wenkbrauwen en somberen blik voor haar staan en zeide:

„Het is dus onmogelijk, u tot reden te brengen. Maar nu zij in uwe koppigheid blijft volharden, hebt gij tenminste de gevolgen berekend, die daaruit kunnen voortvloeien?”

„Voor u kan er althans geen nadeel uit voortspruiten, in

deze wereld tenminste niet, en dat is het voornaamste in uwe oogen; alleen mij kunnen die gevolgen treffen."

"Weet gij, welke die gevolgen zijn?.... Zoo men zich met mijn persoonlijke afzwering niet tevreden stelt en ook de uwe, of anders uwe tegenwoordigheid in de kerk eischt, en gij weigert, weet gij, wat dit na zich zal sleepen? Men zal u uit het vaderlijk huis halen en in een klooster opsluiten, en al uw tegenstribbelen zal ijdel wezen!.... Ik vraag u: is het niet veel beter, voor al die vreeselijke ellende zich door een uiterlijke afzwering te vrijwaren? Want daarmee is men toch tevreden; een uiterlijke belijdenis is voldoende, en meer zou men ook niet kunnen verlangen!.... Wanneer gij met uw mond weêr Roomsch zijt geworden om uw leven te redden, om uw eigene en uws vaders rust te verzekeren, kunt gij met uw hart toch hetzelfde blijven gelooven, wat ge tot hiertoe geloofd hebt. Nog eens: wilt gij mijn raad opvolgen?"

Zij zweeg om haar vader niet nog meer te verbitteren, maar die huichelarij, dat komedie-spelen, hetwelk haar vader haar voorstelde, griefde haar diep.

Hij deed eene schrede voorwaarts en ging van boosheid tot bedreiging over. "Al genoeg verzet en ongehoorzaamheid, verstaat gij!" riep hij uit; "gij hebt nog twee à drie dagen om na te denken en te beslissen. Gij kunt overwegen en hebt u te onderwerpen. Zaterdag wacht ik een bevestigend antwoord, of anders....!"

"Verwacht dat niet, vader! Wat u noemt: mijn leven redden, is volgens Gods Woord: het voor eeuwig verliezen!"

Zij had deze woorden met moeite uitgebracht, want tranen dreigden hare stem te verstikken. Haar vader luisterde niet meer; hij trok zijne schouders op en keerde haar den rug toe.

Margaretha stond op en keerde naar hare kamer terug. Het arme kind was bleek als marmer. Ternauwernood was zij in staat, de trappen op te komen; zij moest zich daartoe met alle kracht aan de leuning vasthouden. Op het portaal gekomen, viel zij in onmacht.

Gelukkig snelde Eliza, die op de wacht gestaan had, dadelijk toe, bracht haar te bed en wijdde haar alle noodige zorgen.

Toen zij weder tot zichzelf gekomen was, verhaalde zij in korte trekken wat er in dat pijnlijk onderhoud met haar vader behandeld was.

"Lief kind," zeide Eliza, die hare verontwaardiging nau-

welijks meester was, »het uur is wellicht reeds gekomen om een ernstige beslissing te nemen. God verlichte ons met zijnen Geest! Wat ook gebeure, wij weten dat niets ons kan overkomen zonder zijn wil, en dat zijne oogen aanhoudend open zijn over allen, die Hem vreezen. Laat ons deze woorden van David gedenken: »Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen. Ik zal tot den Heere zeggen: Mijne Toevlucht en mijn Burcht! mijn God, op welken ik vertrouwl. . . . Hij zal u dekken met zijne vlerken, en onder zijne vleugelen zult gij betrouwen. . . . Hij zal zijne engelen van u bevelen, opdat zij u bewaren in al uwe wegen.» Deze woorden van den Psalmist, zoo geschikt om den moed des beproefden Christens te bevestigen, waren een heilzame balsem voor het diep-gewonde hart van Margaretha, en beiden baden met meer kalmte en rust Hem, die den eenvoudigen wijsheid geeft, of Hij haar den weg wilde wijzen, dien zij onder deze smartelijke omstandigheden hadden te betreden.

Na het pijnlijke gesprek met zijne dochter had de Marsaal zich op zijn stoel laten vallen, ten prooi aan een onbeschrijfelijke verbittering. Gedurende eenige oogenblikken sprak zijne boosheid zich uit in dreigende gebaren en verwenschingen, waarin telkens de namen Eliza en Margaretha voorkwamen. Ten laatste kwam hij een weinig tot bedaren; hij ging aan tafel zitten, met het hoofd in de handen en trachtte zoo orde in zijne gedachten te brengen, maar alle moeite bleek vruchteloos. Hij kon zelfs in de geringste mate den chaos niet ontwarren, die in zijn ziel heerschte.

Als liep hij gevaar van te stikken, snelde hij eensklaps op het venster toe, opende het zoo wijd mogelijk en ving de met de heerlijkste lentesgeuren beladen frissche morgenkoolte op. Dat gaf hem tenminste eenige kalmte.

»Hoe heerlijk!» zeide hij, »en hoeveel heerlijker zou het zijn, indien al deze bezwaren en zorgen niet ons onschuldigst genot vergalden.» De weldadige morgenluocht nam allengs alle opgewondenheid weg en gaf hem zijne bedaardheid weder. Hij verwonderde zich bijna dat hij zich zoo had laten meeslepen.

„Welbeschouwd," vervolgde hij zachtken, „is het belachelijk van mij dat ik zoo gemakkelijk uit mijn humeur raak. Deze aanvallen van toorn schaden mijne gezondheid en degen nergens toe. Ik deed haar voorstellen, eeniglijk en alleen in haar voordeel; zij weigert, des te erger! Al de gevolgen harer weigering komen voor hare rekening; ik wasch er mijne handen af! Wanneer men zijn uiterste best gedaan heeft om iemand te redden, en hij wil volstrekt in zijn eigen verderf loopen. . . . Hij voltooide den zin niet; een gevoel van schaamte hield het overige terug, toen hij zich herinnerde dat het zijn enig kind betrof!

Evenwel, ditmaal was zijn besluit onberroepelijk genomen. Hij zou Zaterdag Margaretha's antwoord afwachten, zonder zich intusschen eene illusie te maken. Indien dat antwoord, tegen alle verwachting, naar zijn wensch was, des te beter! Indien niet, welnu, dan zou hij Zondag ook in naam zijner dochter afwerpen, en dan zien, wat gebeuren zou. Vast overtuigd dat dit de beste gedragslijn was, die hij volgen kon, sloot hij het venster weder en schelde den knecht.

„Span «de Grijs» voor het tentwagentje", beval hij.

„De Grijs" was zijn liefste paard; een prachtig dier, van zuiver ras, dat met gemak zestien kilometer per uur aflegde. Gewoonlijk werd het alleen voor langere tochten gebruikt. Terwijl de knecht het bevel volbracht, ging de Marsenl naar zijne kamer en kleeedde zich haastig aan. Eenige oogenblikken later stond hij gereed en wel op het perron, op zijn voertuig te wachten. Hij was een groot paardenliefhebber, en met zichtbare voldoening nam hij de leidsels uit de handen van den knecht, hem deze boodschap achterlatende:

„Zeg aan de juffrouw, dat zij mij niet voor Zaterdagmorgen kan terugwachten."

En meteen vloog «de Grijs» als een pijl van den boog heen.

Een oogenblik staarde de knecht het lichte wagentje na, dat weldra in eene stofwolk verdween. Verrast door dit overhaaste vertrek, overlegde hij in stilte, wat daarvan de reden kon zijn, en hij maakte allerlei min of meer waarschijnlijke onderstellingen, toen hij eensklaps eene hand op zijn schouder voelde leggen. Het was Eliza, die tot hem zeide: „Pieter, is mijnbeer op reis gegaan?"

„Dat weet ik niet!" antwoordde deze. „Hij heeft daarvan niets gezegd, maar mij alleen bij het instijgen gelast, aan de juffrouw te zeggen, dat hij eerst Zaterdagmorgen zou

terugkomen. Het is werkelijk vreemd!... Mijnheer is niet gewoon, zoolang van huis te gaan zonder het van tevoren te zeggen. Verwondert u dat niet?"

"Ja", was het antwoord, "dat vind ik ook wel wat onge-
woon. Maar ik onderstel dat daarvoor ernstige redenen moeten bestaan, om er niet meer van te zeggen. Hoe het ook zij, Pieter, gij behoeft u geen moeite te geven voor uwe boodschap; ik zal het zelve de juffrouw wel zeggen. Zij is vanmorgen wat onwel, en het is beter, haar in hare rust niet te storen. Zoodra zij ontwaakt...."

"Is de juffrouw onwel? Het is toch niets van ernstigen aard, hoop ik," riep de oude knecht op een toon van levendige bezorgdheid. En toen Eliza hem gernstelde, zeggende dat het niet heel erg was, ging hij voort, terwijl hij bedenkelijk zijn hoofd schudde:

"Ziet gij, Eliza! ik moet u wat zeggen! Ik ben wel niet van de vlugsten, en mijn voorgevoel bedriegt mij wel eens; maar ik heb al twee nachten niet rustig kunnen slapen. Er gebeuren hier dingen, die wat te denken geven! Die dragondersofficier, die eergisteren hier is geweest, en wel meer dan een uur met mijnheer gesproken heeft, schijnt mij toe een ongeluksvogel te zijn. Sinds ik hem gezien heb, hoor ik telkens het geluid van een katuil, en droom ik van niets dan van rampen en vervolgingen. Er zit zeker iets in de lucht, en stellig niets goeds!... Er hangt een ongeluk boven ons huis, daar zou ik wat onder durven verwedden!... En als het nog maar mijnheer en ons tref, dan zouden wij ons nog wel weten te helpen, en het was zoo erg niet; maar als het onze lieve juffrouw moet treffen... O, als ik daaraan denk, Eliza, dan word ik van binnen zoo benauwd!"

"Gij houdt dus van de juffrouw, Pieter?" vroeg nu Eliza. "Ik heb u nooit met zooveel warmte over haar hooren spreken."

"Ja, ik heb ook geen zeer spraakzame natuur, dat is zoo! Maar ziet gij, Eliza! in de tien jaren, dat ik bij mijnheer de Marsul in dienst ben, heb ik de juffrouw leeren kennen en waardeeren. Zij is zoo goed voor iedereen, voor de armen vooral, zoo zacht, zoo vroom, zoo belangstellend en hulpvaardig, dat men wel een hart als steen moest hebben om niet van haar te houden. Gij weet het, zoo spreken alle dorpsbewoners over haar, Roomschen en Protestanten, en ik zou zeker niet de eenige zijn, die zich

liever in stukken liet hakken, dan toe te laten »dat haar een haar van het hoofd gekrenkt werd!»

De goedhartige knecht maakte zich warm, bij de gedachte aan mogelijke aanranding.

»Weinu», hernam Eliza, diepgetroffen door de oprechtheid en het vuur der genegenheid, die uit zijne woorden sprak; »wijl gij zooveel van haar houdt, wil ik u niets verbergen van hetgeen hier gebeurd is. Gij hebt inderdaad reden te gelooven dat er een onheil boven dit huis hangt. Vooral juffrouw Margaretha bevindt zich in benauwde omstandigheden. Oordeel zelf. . . » En met weinige woorden braecht zij hem geheel op de hoogte: de schandelijke lafheid van mijnheer de Marseul tegenover den koninklijken commissaris, de hevige woordenwisseling tusschen vader en dochter; haar edele standvastigheid, kortom al wat den oogenblikkelijken toestand in een helder licht kon plaatsen. Onder haar spreken vertoonde zich om Pieters' lippen een onbeschrijfelijke uitdrukking van afkeer.

»Ik verwachtte wel zoo iets», antwoordde hij, maar nooit zou ik gedacht hebben dat mijnheer zich zoo jegens zijne dochter kon gedragen. Maar wat nu te doen? Wat nu te doen? Tot elken prijs moet zij nit dezen ellendigen toestand verlost worden, en dartoef zie ik maar een weg open staan. . . »

»Welken dan?»

»Vluchten! . . . vluchten, en dien man met zijne schande en wroeging alleen laten!»

»Dat is ook mijne meening, Pieter! geen andere uitweg staat ons open dan deze: zoodra mogelijk het gastvrije Zwitserland te bereiken, gelijk reeds zooveel anderen hebben gedaan.»

»Maar zal juffrouw Margaretha dat willen? En indien al, kan zij alleen gaan en zonder eenigen bijstand de gevaren van zulk een lange reis verduren?»

»Gij kent haar nog niet, Pieter. Deze engel heeft een moed om alle bezwaren en alle opofferingen te boven te komen. Evenals hare moeder zou zij liever den wreeden dood ondergaan, dan de zaak des Heeren verraden! Bovendien vat ge toch wel dat zij niet alleen gaat. Het spreekt vanzelf dat ik haar vergezel.»

»En waarom zou ik dan ook niet medegaan? . . . Niets bindt mij hier dan meer. Ik heb dan geen lust meer, na al wat hier gebeurd is, mijnheer de Marseul te blijven

dienen; de eenige bloedverwant, dien ik nog in dit land had, is verleden week ook al weggegaan; ik kan dus ook vertrekken; misschien kan ik u onderweg van eenig nut zijn."

"Wij zullen zien, Pieter!... Alvorens uw edelmoedig aanbod aan te nemen, wil ik naar mijn jonge meesters terugkeeren, en met haar overleggen, wat naar Gods wil ons te doen staat. Bid gij inmiddels ook dat Hij ons verlichte, en wij zijn wil duidelijk mogen zien".

Eliza ging naar Margaretha, en vond haar op hare knieën in bed, biddende. Zij wilde weer heengaan, maar het jonge meisje hief het hoofd op, riep haar terug en, den arm om haar hals staande, zeide zij:

"Lieve Eliza! ik geloof dat ik één van beide moet: toeven of vluchten!.... Het eerste kan ik niet; ik kan den Heere niet verloochenen, liever zou ik sterven; laat ons dus vluchten!"

Den volgende morgen, bij het kriecken van den dag, verlieten drie verkleede personen het oude kasteel. Eene van hen droeg, onder haar geleende lompen, de eere van den naam de Marsoul mede.

Zaterdag, 's morgens vroeg, kwam mijnheer de Marsoul terug. Het wagentje was met stof bedekt, het paard uitgeput van vermoedens. Gedurende drie dagen had het arme dier door dat ongelijke land heel wat uren moeten draven. Hoewel zijn meester het gewoonlijk ontzag, had hij het ditmaal zonder versoeking laten loopen, hetzij om afleiding te zoeken, hetzij om een andere reden.

Hij verwonderde zich geen Pieter te vinden, die als naar gewoonte bij het perron op hem stond te wachten om zijne bevelen te ontvangen; hij steeg dus uit zijn wagentje, wierp de leidsels »de Grijs" op den nek en trad naar binnen. Na eenige minuten, ziende dat de knecht niet kwam, schelde hij hevig en bromde tusschen zijne tanden:

"Dat is vreemd!.... Nog nooit heeft Pieter zoo zijn plicht vergeten. Zou hem gedurende mijne afwezigheid eenig onheil overkomen zijn?"

Diepe stilte alleen volgde op zijn schellen. Hij werd ongerust, liep de gang door, en begaf zich naar de lagere verdieping, waar de keuken was. Daar vond hij twee vrou-

wen: Judith, de keukenmeid, en een jong kamermeisje, dat eerst sedert een paar weken in dienst was getreden. Bij de komst van mijnheer de Marsoul verhelderden haar sombere aangezichten.

„Wat is er toch gebeurd?” vroeg deze op een toon, waaruit spijt en boos humeur sprak; „hoe komt het dat Pieter op het bepaalde uur niet op zijn post was om het paard uit te spannen, en het rijtuig op zijne plaats te brengen? Ik heb gescheld, maar niemand is gekomen; wat beteekent, dat?”

„Mijnheer!” antwoordde Judith, „wij hebben niets gehoord, en sinds Donderdagavond zijn wij alleen op het kasteel; noch de juffrouw, noch Eliza, noch Pieter hebben wij meer gezien..... wij weten niet, wat wij er van moeten denken.”

„Wat? Sinds Donderdagavond?”

„Ja, mijnheer! Eergisteravond heeft de juffrouw op hare kamer gegeten; dat was geen wonder, want dat gebeurde wel meer, als u uit waart. Pieter heeft met ons in de keuken gegeten zooals altijd; daarna is hij de bloemen van het parterre gaan begieten. Tegen acht uur heb ik hem een oogenblik in het park met Eliza zien praten, maar toen zij mij hoorden, zijn ze heengegaan. Na dat oogenblik hebben wij niemand meer gezien, en zelfs van niemand een spoor ontdekt.”

„Heeft men u niets gezegd? Heeft de juffrouw u niets opgedragen?”

„Nee, mijnheer! U begrijpt wel dat wij vreeselijk ongerust werden, maar nu mijnheer terug is.....”

„Hebt gij er niet aan gedacht, naar boven te gaan, naar de kamer der juffrouw of van Eliza, om te zien, of haar ook iets overkomen was?”

„Toch, mijnheer! Toen wij gisterenmorgen niemand zagen of hoorden, zijn wij erg bang geworden, en toen zijn wij de trap opgegaan. Wij hebben geklopt, geroepen, maar tevergeefs; eindelijk hebben wij de deuren opengedaan....”

„En toen?”

„De kamer van Eliza was leeg, en die van de juffrouw ook.....”

De Marsoul was verplet. Zonder een woord te spreken keerde hij zich om, en ging naar boven om zich persoonlijk te overtuigen van hetgeen hem de keukenmeid had gezegd. Meer dan een half uur bleef hij in de kamer

zijner dochter of in die van Eliza, en onderzocht met koortsachtige gejaagdheid iederen hoek, alsof hij daar de werkelijkheid lezen wilde. Eindelijk ging hij, vermoed van al die nuttelooze nasporingen, weer de trap af en dwaalde, zonder recht te weten waarom, de ontvangzaal binnen. Een vreemd schouwspel wachtte hem daar. Alle portretten, behalve het zijne, waren met zwart floers omwonden. Men zou gezegd hebben dat al die eerbiedwaardige figuren in den rouw waren, omdat een der familieleden hun naam door eene misdaad geschandvlekt had. Men zou gemeend hebben, eene stem te vernemen van gene zijde des grafs, die in den naam van een onbevlakt verleden, tegen den smet van het heden protesteerde. Laatst, maar tref fend beroep van een liefhebbend kind op het ingeslapen geweten haars vaders, die den God zijner vaders zoo liefhartig verloochend had!

De Marsenl trad achteruit en balde de vuist. Hij had het begrepen, maar inplaats van tot zichzelf in te keeren, maakte hij zich boos dat zijne dochter hem zoo de les dorst lezen. Spoedig echter kwam zijne onverschilligheid terug; hij trok met een verachtelijken glimlach de schouders op, rakte het floers af en wierp het in een hoek.

„Altijd dezelfde,” mompelde hij, „zij heeft weder geluisterd naar de stem van haar koppige dweepzucht, en den raad van die bekrompen sloof opgevolgd, die ook Pieter wel zal overgahaald hebben om met haar mede te gaan! Best! ik zal dus moeten wachten! Wanneer zij van vermoeienis uitgeput zijn, en de honger zich doet gevoelen, dan zullen zij er genoeg van hebben, en dan zullen wij ze met hangende pootjes zien terugkomen, bereid om verstandig te handelen. Maar dan zullen zij er van lusten!”

Met deze verwachtingen ging hij voor Pieter een anderen knecht zoeken, en hervatte, voor het uiterlijk tenminste, zijn gewone levenswijze, evenwel niet zonder een heimelijke vrees te koesteren.

Den volgenden dag, Zondag, ontving hij in zijne kamer, een paar uren vóór de groote mis, een bezoek, van den pastoor van L., met wien hij reeds meer een onderhoud had gehad. Het was iemand met onaangenaam uiterlijk, vijf en vijftig à zestig jaar oud, rijzig van gestalte, maar een weinig krom, met een glad gezicht, den schedel omringd met grijzend haar en een doordringend oog als dat

van een roofvogel. Op het eerste gezicht scheen hij, met zijn grooten rooden neus, die er als een rijpe aardbei uitzag, en zijn tandeloozen mond, nog al goedig, maar zijn honigzoete spraak en zijn valsche lach verrieden spoedig den Jezus. Zijn laag karakter was gemakkelijk genoeg door den uiterlijken schijn heen te lezen.

Bij zijn binnentreden groette hij den eigenaar van het kasteel bijzonder hoffelijk, en informeerde naar diens gezondheid. Deze bood hem een zetel aan en beantwoordde zijn groot tamelijk koel. Langen tijd spraken zij samen over de ophanden zijnde plechtigheid. De pastoor was vol geestdrift en onuitputtelijk in lof voor het gedrag van den man, die op het punt stond, in den „schaapstal” terug te keeren.

„Welk een edel voorbeeld geeft gij het land, mijnheer!” zeide hij op geroerden toon. „Welk een edel voorbeeld, en welk een heilzamen indruk zal dat op alle geloovigen en ongeloovigen maken. De ware geloovigen, de „goede katholieken” zullen daardoor in hun geloof worden bevestigd; de anderen zullen zich haasten uw edel voorbeeld te volgen, diegenen namelijk, die nog genoeg gezond verstand en moed bezitten, om met den duivel te breken! Welk eene overwinning! Welk eene glorie! Ik ben slechts een nederige dienaar van onze heilige moeder de kerk, wier belangen mij zoo ter harte gaan, maar toch begroet ik dezen dag als een der schoonste mijns levens!”

De Marseul, die allerminst van de schoonheid van den dag, noch van den adel van zijn voorbeeld overtuigd was, vond dit gesprek al zeer vervelend. Gaarne had hij zich van zijn bezoeker en diens lastige praatjes ontelagen, maar hij hield zich in en antwoordde alleen zoo kort mogelijk, terwijl hij het den ander overliet, te gelooven dat hij door die lage vleitaal werkelijk gestreeld werd. Om er evenwel een einde aan te maken, noodigde hij den priester uit, met hem het ontbijt te gebruiken. Gretig nam deze de uitnodiging aan; men ging naar de eetzaal en Judith bediende de beide heeren.

Nauwelijks was men gezeten, of de geestelijke sloeg een verwonderden blik rondom zich. „Zal Mejuffrouw de Marseul ons niet de eer aandoen, mede te ontbijten?” vroeg hij.

„Mijne dochter is afwezig, tot mijn groote spijt,” hernam de gastheer op koelen toon. „Niemand zou gelukkiger ge-

weest zijn dan ik, indien zij mij beden naar de mis vergezeld had, maar redenen, geheel en al onafhankelijk van mijn wil, zijn tuschenbeide gekomen. Overigens weet ik uit goede bron dat hare tegenwoordigheid door monseigneur l'intendant niet beslist noodzakelijk gekeurd wordt. Wat ik ga doen, doe ik als huisvader, voor mijne dochter even goed als voor mijzelf."

De priester zweeg, maar dit was hem zichtbaar een onaangename tijd, want de afwezigheid van het jonge meisje ontnam aan de publieke afzwering voor een goed deel luister en glans. Hij maakte evenwel geen enkele aanmerking, gaf het gesprek een andere wending, preee gerechten en wijnen, dronk op de gezondheid van vader en dochter en toonde zich, in één woord, een alleraardigst gast.

Na het ontbijt stonden beiden op, stegen in een gereedstaand voertuig en begaven zich naar de kerk. De weg daarheen en vooral de dorpsstraat was vol nieuwsgierigen, alsof het een kermisdag was. Men had het zes uur in het rond laten uitbazunen, dat de heer de Marseul dien dag in den schoot der kerk zou terugkeeren, en er waren menschen twintig, ja dertig kilometers ver gekomen, om daarvan getuige te zijn. Toch was de nieuwsgierigheid van verschillenden aard: bij velen was het verdriet en smart. Terwijl sommigen schenen te juichen: „Verheugt u over deze nederlaag der ketterij!..” sprak het gelaat van anderen uit: „Deze man schandvlekt onze zaak... zijne vaders hebben ons ter overwinning geleid, hij brengt ons schande en schaamte.” Hoe nader men bij de kerk kwam, des te meer nam de volksmenigte toe. Op sommige plaatsen was ze zelfs zoo dicht opeengedrongen, dat het rijtuig er nauwelijks door kon, en slechts langzaam vorderde. De afvallige, indien hij er tenminste lust toe gevoeld had, zou gemakkelijk op de aangezichten der schare zoowel goedkeuring als afkeuring hebben kunnen lezen.

Gedurende den dienst ging alles kalm en zonder stoornis toe. Onder een ademlooze stilte verloochende mijnheer de Marseul het geloof zijner vaders, en de priester, van de gelegenheid gebruik makende, gaf zijne welsprekendheid den vrijen loop, en maande alle kettere dringend aan, het schoone voorbeeld van dien dag te volgen. Aan de eene zijde zag men menschen, die zich kruisten en van vreugde weenden; aan de andere, menschen, die de hand aan het

voorhoofd brachten als om een smet af te wisschen, en die zichzelf afvroegen, of ze waakten of droomden!

Drie weken waren er na die stormachtige dagen verloop-
pen, en de Marsul had nog niet het minste bericht omtrent
de vluchtelingen gekregen. In den beginne had hij zich,
in de hoop van ze weldra terug te zien, vrij goed geschikt
in de onaangename eenzaamheid rondom zich; maar toen
die hoop allengs verslanwde, begon de sombere verlatenheid
hem te kwellen en te folteren. Allerlei vreeselijke gedach-
ten doorkruisten zijn brein, en de wroeging zijns gewelens
benam hem alle rust; hij kon niet weér in zijn gewone
doen komen. De vraag: Wat is er van mijne dochter
geworden? vervolgde hem gedurig, ondanks zijn zelfzucht
en trots alle pogingen om zich te verstroomien. Overdag,
maar vooral des nachts was hij ten prooi aan allerlei
schrikbeelden. Hij zag Margaretha, nu eens onderweg door
soldaten met geweld van haar twee reisgenooten geschei-
den, en als een vgebond in de gevangenis geworpen; dan
weder binnen de muren van een klooster, overgeleverd aan
de grievendste martelingen. Een ander maal waren het ga-
leien of schavot, die hem verschrikten, terwijl een inwen-
dige stem hem met de bitterste verwijten overlaadde. „Gij,”
zoo klonk het dan, „gij zelf zijt de oorzaak van den dood
uwer dochter! Waarom zijt gij niet met haar gevlucht,
liever dan haar door uw afval tot zulk een jammerlijk be-
sluit te dwingen? Waarom hebt gij niet liever, als zij,
verbanning en armoede boven oneer en schande gekozen?
Wee, wee u! Om uw goed en uw gemak te redden, hebt
ge uw enig kind opgeofferd en uw eigen ziel verloren!”

Nog geen maand was er verlopen, of reeds hadden
slapeloosheid en koorts van dezen krachtigen man een
grijsaard gemaakt met knikkende knieën en wankelenden
gang, gebogen onder den onzichtbaren last, die hem met
geweld neêrdrûkte en bezig was, hem ten grave te sleepen.
De goddelijke wraak was niet uitgebleven. Dien zelfzuch-
tige, die geweigerd had, martelaar voor de waarheid te
worden, legde zij een geheel andere straf op, veel ver-
schrikkelijker, omdat zij zonder troost en roem blijft: het
martelaarschap van den lafaard en den afvallige.

Van tijd tot tijd kwam de geestelijke hem bezoeken, maar die visites waren hem veeleer eene kwelling dan eene verlichting en eene verademing. De Marseul had te weinig vertrouwen in den overbeleefden priester om voor dien zijn hart te openbaren. Zoo dikwijls hem de geestelijke ook bezoocht, altijd wist hij zich, na éen kort onderhoud, hetzij door eene gift, hetzij onder een of ander voorwendsel, van hem te ontslaan. Op den duur gelukte het echter den indringer, meer vat te krijgen op de Marseul's hart. Hij toonde zooveel zorg, en sprak zoo dikwijls en in zulke welgekozen bewoordingen, van zijne genegenheid jegens en gehechtheid aan den nieuwbekeerde, dat deze hem eindelijk begon te vertrouwen en in hem een waar vriend meende te zien. Men mag op zijne boede zijn zooveel men wil; het is moeilijk zich op den duur voor den strik van een Jezus'tet te wachten.

Op zekeren dag was de geestelijke, op dringend verzoek van de Marseul blijven dineeren, toen deze zich niet langer weêrhouden kon en uitvoerig, voor zoover hem zelf bekend was, de vlucht zijner dochter en zijner beide bedienden mededeelde. Na een lang stilzwijgen eenmaal aan het spreken gekomen, was het al te moeilijk, de maat zijner woorden te bepalen, en zoo openbaarde de ongelukkige vader in aangrijpende taal de angsten en schrikbeelden, waaraan hij onophoudelijk ten prooi was, en smeekte hem, zoo mogelijk, verlichting en hulp te verschaffen. „Ik kan,“ zoo eindigde hij, „onmogelijk langer in dezen toestand van onzekerheid blijven. Dat doet mij den dood aan! Indien gij geen middel weet om mij uit deze ellende te verlossen, dan kan mijn leven niet lang meer duren! Dit ledige kasteel met al zijne herinneringen is mij onverdragelijk geworden, sinds mijne dochter er niet meer is. Al was onze verstandhouding niet altijd volmaakt, wegens hare hardnekkigheid op het stuk van godsdienst, toch was zij, en in veel grooter mate dan ik mij ooit had kunnen voorstellen, de ziel van mijn huis. O, wie zal mij met mijn kind de rust van vroeger weêrgeven?“

„Wat ge mij daar hebt verhaald,“ hernam de priester met geveinsde belangstelling, „heb ik reeds lang vermoed, maar ik durfde er niet over spreken. Ik wachtte totdat uw eigen lippen het uitspraken, eer ik dat pijnlijke onderwerp aanroerde.“

„Nu weet gij alles! Wat raadt gij mij?“

„Alvorens ik mijne meening daaromtrent uitspreek, laat mij u in alle oprechtheid zeggen, hoezeer ik deelneem in uwe smart. Arme vader! arme vriend!... Slechts één eenig kind te bezitten, en te weten dat het zich op den weg des verderfs bevindt; te zien, hoe het tot zelfs hare kinderliefde verloochent, liever dan hare dwalingen af te zweren! dat is verschrikkelijk!...”

De Marseul brandde van ongeduld. Hij had behoefte aan iets anders dan aan zulke jereuniaden. Hij bedwong zich echter en zeide met een bitteren glimlach:

„Ik twijfel niet aan uwe sympathie, ik ben er u erkentelijk voor. Maar laat ons bij de zaak blijven. Wat zal ik doen om mijne dochter weer te vinden, of althans te weten te komen waar zij zich bevindt?

Omtrent dit laatste punt had de priester den ongelukigen vader terstond kunnen voldoen. De vorige week had hij inderdaad tijding omtrent de vluchtelingen ontvangen. Maar hem was de stiptste geheimhouding bevolen, vooral in tegenwoordigheid van mijnheer de Marseul, en voor niets ter wereld had hij deze orders overtreden. Voor niemand en niets had de Jezus oog of oor of hart dan voor de belangen zijner kerk, en nooit zou hij het zich vergeven hebben, zoo hij haar door eenige onvoorzichtigheid had benadeeld.

Na een oogenblik van overleg zeide hij langzaam, alsof hij het volle gewicht zijner woorden diep gevoelde: „Naar mijne gedachte zou het beste zijn, zich tot monsieur l'intendant te wenden. Indien zijne excellentie iets omtrent Mevrouw de Marseul weet, zal hij geen zwaarigheid maken u daarmede in kennis te stellen, en u ongetwijfeld de behulpzame hand bieden om haar tot haar plicht terug te brengen.”

„Ik heb daar aanvankelijk ook over gedacht, maar zou ik haar zoo niet aan de rechterlijke macht in handen geven?”

„Heb daarvoor geen vrees! Uit achting voor u zal men zeker met toegevendheid handelen.”

„Ja, maar Margaretha zal mij beschuldigen, dat ik haar heb laten arresteeren; zoo iets zou zij mij nimmer vergeven, en de klove tuschen haar en mij zou slechts nog wijder worden. Neen! neen! daaraan valt niet te denken!... Dat middel baat niet; wij moeten iets anders zoeken!”

„Dan rest ons nog maar één uitweg, naar mijn oordeel,”

hernam de Jezufet met geveinsde aarzeling; „God en de heilige moeder de kerk mogen het mij vergeven dat ik het u voorstel. Maar ik doe het met de goede bedoeling, een ongelukkigen vader te helpen....”

„O, zeg het, zeg het, smeek ik u!”

„Ik wil zelf onder een of ander voorwendsel naar zijne excellentie gaan en, zonder het doel van mijn bezoek te ver- raden, op voorzichtige wijze trachten uit te vorschen....”

„Dat zoudt gij willen doen? O, wat zoudt gij mij dan een onuitsprekelijke weldaad bewijzen, en hoe zou ik u dan mijn leven lang dankbaar zijn!”

„Gewis, maar ik doe het met zeker bezwaar, want ik misbruik dan eenigszins het vertrouwen, dat men in mij stelt. Evenwel, het geldt hier een ongelukkigen vriend een dienst te bewijzen, en daarom zal de hemel mij zeker wel vergiffenis schenken. Ook mag ik mij immers verzekerd houden dat de goede zaak er niet onder lijden zal, en dat gij u met mij zult inspannen om Mejuffrouw uwe dochter tot bekeering te brengen?”

Ieder ander dan de Marsenl zou dien man met zijne huichelachtige hulpvaardigheid doorzien en gewantrouwd hebben; maar hij was op het oogenblik in eene crisis, waarbij zijn beangstigde ziel zich aan den eerste den beste, die zich aanbood, overgaf, om de sympathie en de hulp te erlangen, die hij onmogelijk langer ontberen kon. Zonder eenig kwaad vermoeden geloofde hij dus aan de oprechtheid van den priester.

„Mijn vriend, ik beloof u alles wat gij begeert,” riep hij uit, terwijl hij de beide handen van den huichelaar vatte en ze met zijne handen drukte. De opoffering, die gij u voor mij getroosten wilt, zal nimmer uit mijn geheugen verdwijnen! Voortaan kunt gij over mij beschikken, en is al het mijne het uwe!... Maar vergeef mijn ongeduld; wanneer denkt gij er heen te gaan?”

„Morgen, mijn waarde heer! Er is geen reden om te wachten. Ik verlang er zelf al te zeer naar, u bericht te kunnen brengen, en al neemt het niet al uw kommer weg, het zal u tenminste omtrent Mejuffrouw Margaretha geruststellen.”

Nog een uur spraken zij samen, en toen vertrok de priester om de noodige voorbereidselen voor zijne reis te gaan maken, nadat zijn gastheer hem duizendmaal innigen dank had betuigd.

Mijnheer de Marsoul sliep dien nacht veel beter dan hij in langen tijd gedaan had. Hij vermoedde niets van hetgeen hem wachtte. Twee dagen later hield, tegen den middag, een rijtuig voor zijn kasteel stil. De eigenaar zat aan tafel. Hij stond oogenblikkelijk op en liep haastig naar het perron, in de stellige verwachting dat het degene was, dien hij voor den redder zijner dochter hield. Het was niet zoo. Niet de pastoor van L. stapte uit het rijtuig, maar een ander geestelijke, een groote, magere, onheilspellende gedaante, die zich met veel voornaamheid en weinig beleefdheid aandiende als «de geheim-secretaris van den bisschop.»

«Mijnheer!» zoo begon hij, «ik ben tot u gezonden; ik herken u aan het signalement, dat men mij van u gegeven heeft. Op verzoek van den geestelijke van dit dorp, die zich niet gaarne zelf met de droevige boodschap belastte, heb ik op mij genomen, u te verwittigen. . . .»

Hij hield op, om eerst de uitwerking zijner woorden waar te nemen. De Marsoul was doodsblijk geworden; eene snuiprekking schudde hem van het hoofd tot de voeten.

De gevoellooze boodschapper sloeg hem een oogenblik zonder het minste medelijden gade; daarna ging hij voort:

«Dat mejuffrouw uwe dochter dood is! Haar lijk is verleden week aan de oevers der Rhône, op eenigen afstand van Avignon, gevonden.»

Hij had den zin nog niet geëindigd, toen de ongelukkige op eens donkerblauw in het aangezicht werd en tegen een pilaar ineenzeeg. De knecht, die eerbiedig op eenigen afstand had gestaan, stiet een kreet van schrik uit. Dadelijk snelden Judith en het kamermeisje toe.

«Het is slechts eene onmacht,» zeide de priester. «Gij moet uw meester te bed brengen en een geneesheer roepen.»

En zonder eenige aandoening, als gold het een onbeduidend voorval, hielp hij haar den zieke binnendragen. Een half uur later kwam de dorpsdokter, zoo niet een vriend, dan toch een oude kennis van mijnheer de Marsoul. Na een oplettend onderzoek schudde hij veelbeteekenend met zijn hoofd en zeide: «Beroerte, gepaard met slagaderbreuk. . . een van beide wars al voldoende geweest!»

Mijnheer de Marsoul was inderdaad dood. De zoo wel volbrachte boodschap des priesters had hem zekerder vermoord dan een kogel of dolksteek kon gedaan hebben.

De lezer zal het gewis reeds begrepen hebben: het treurig einde, dat ik zooeven beschreven heb, was het gevolg der kniperijen van den pastoor van L. Inplaats van zich tot den intendant te wenden, zooals hij had voorgegeven, was hij naar den bisschop gegaan om zich met dezen te beraden over de te volgen gedragslijn. Hij had den bisschop zonder moeite weten te beduiden dat deze zaak, mits goed bestuurd, onfeilbaar tot voordeel der kerk moest uitloopen. Wat wilde men dan? Margaretha, de eenige erfgename der familie, voor goed doen verdwijnen, en vervolgens het zekerste middel opsporen, om met den vader korte metten te maken, hetzij door hem te bewegen zijn goed bij testament aan de kerk na te laten, hetzij op vlugger en zekerder manier. Na rijk overleg besloot men tot het laatste; vandaar het plan, waarvan de lezer de noodlottige uitvoering heeft vernomen. Het resultaat had de verwachting overtroffen. Met één slag had men zich van vader en dochter tegelijk ontslagen. Men behoefde zich nu nog maar de erfenis toe te eigenen.

En toch berustte dat geheele plan, zoo wèl geslaagd, op een dior leugens, waarvan de geestelijkheid zonder enig gewetenbezwaar gebruik maakte. Margaretha de Marsoul was niet dood; aan de oevers der Rhône gevat, was zij met geweld aan de armen harer beide dienaren ontscheurd, ondanks hun heldhaftigen tegenstand, en, na een kort verhoor, naar het klooster van Uzès overgebracht, dat zich als een graf achter haar sloot. Dit klooster werd bewoond door een tiental oude nonnen, dweepziek meer dan men zich denken kan, die volleerd waren in de kunst Protestantische meisjes van goede familie met geweld te bekeeren, of ze langzaam dood te martelen, onder voorwendsel, dat zoo hare ziel gered werd. Geen inquisiteur was ooit onbuigzamer dan deze nonnen; geen middel scheen haar te wreed om haar ongelukkige leerlingen te dwingen, zelfs geen geseling met riemen, voorzien van stukjes lood. Gedurende verscheidene maanden bood Margaretha tegenstand, dank zij de bovenmenselijke kracht, die haar God haar schonk; de beproevingen, waaraan zij dagelijks blootstond, verminderden echter allengs hare lichaamskrachten, en eindelijk kwam de dood, die bode van verlossing en overwinning, haar aan de martelingen harer gewetenlooze bewaersters onttrekken. Edele martelares, op aarde weinig bekend, maar bestemd voor de eeuwige heerlijkheid door

Hem, die ons dit wachtwoord heeft gelaten: „Wees getrouw tot den dood, en Ik zal u geven de kroone des levens!”

De beide vrienden, die haar op hare vlucht uit de vaderlijke woning hadden vergezeld en ondersteund, werden met de uiterste strengheid behandeld. Na eenige weken van harde gevangenschap werd Pieter tot de galeien veroordeeld, en Eliza in den toren van Constance, te Aigues-mortes opgesloten. Evenals hunne meesteres, volhardden zij in den weg der getrouwheid. Pieter, die een sterk gestel had, bezweek eerst na eene foltering van tien jaren onder de slagen der zweep; Eliza, reeds geknakt door al wat zij ervaren had, werd spoedig met haar vereenigd, die er overblijft voor het volk Gods.

